

โวหารการเขียนกับการเรียนวิชาพระพุทธธรรม Speech of words and Learning Dhamma Questions (Kradudhamma)

พระครูปลัดประพันธ์ สุรโกโร
Phrakrupalad Prapan Susakaro

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University

Received 15 July 2020; Revised 10 September 2020; Accepted 15 December 2020

บทคัดย่อ

โวหารการเขียนมีความสำคัญและจำเป็นในการเรียนรู้วิชาพระพุทธธรรม ซึ่งเป็นหนึ่งในวิชาในหลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาทุกระดับชั้น ในการเรียนการสอนธรรมนี้ นอกจากจะใช้ความจำ ความเข้าใจ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ได้แล้ว ยังต้องอาศัยโวหารการเขียน ซึ่งเป็นทักษะการสื่อสารในรูปแบบของการเขียนส่งสารซึ่งเป็นศิลปะของการเลือกใช้ถ้อยคำอย่างมีชั้นเชิง มีความชัดเจน สละสลวย เหมาะสมกับเรื่องราวเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แจ่มแจ้งและลึกซึ้งซึ่งผู้อ่านและผู้ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร

การเรียนวิชาพระพุทธธรรมในหลักสูตรธรรมศึกษานั้นทำให้สามารถวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนได้ว่า มีความรู้ความเข้าใจในธรรมะมากน้อยเพียงใด เพียงพอที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงจะออกใบประกาศนียบัตรรับรองว่าได้สอบผ่านในแต่ละระดับชั้นหรือไม่

คำสำคัญ: โวหารการเขียน, พระพุทธธรรม, ธรรมศึกษา

Abstract

Speech of words is very important and necessary for learning of writing essay on dhamma questions (Kradudhamma) which is one of subjects in the Curriculum of Dhamma Studies in every level. Learning and teaching dhamma only has to have good memory, understanding and ability to apply dhamma for life, also style of writing which is the writing skill of communication for sending message through by art of choosing words. The writer should have ability of words usage tactically, clearly, beautifully and suitably for the story in propagation of Buddhist Dhamma. Speech contains five types, namely exposition, description, argumentation, narration and simile.

Learning of writing essay on dhamma questions (Kradudhamma) in the 1st class of dhamma studies which is formulated by Royal Dhamma Division can evaluate the knowledge and dhamma understanding of dhamma-learners.

Keywords: Speech of words, dhamma questions (Kradudhamma), dhamma studies,

บทนำ

วิชากระทู้ ถือได้ว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะว่าการเขียนกระทู้ธรรมเพื่ออธิบายธรรมะ นอกจากจะเป็นการแสดงความรู้ความเข้าใจจากการเรียนนันทธรรมหรือธรรมศึกษาแล้ว ยังเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจ แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ แสดงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกี่ยวกับวิชาพุทธประวัติ วิชาธรรม วิชาวินัย เข้าด้วยกันในวิชานี้วิชาเดียว

การเขียนกระทู้ธรรมนี้ ก็เหมือนกับการเขียนเรียงความในวิชาภาษาไทย เพียงแต่มีรูปแบบเฉพาะตัว ที่ต้องใช้สำนวนในการเขียนเทศนาโวหารเป็นหลัก คือมีลักษณะเป็นการสอน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ให้เห็นชัด ทำดี ทำจิตใจบริสุทธิ์ให้เห็นตามความเป็นจริง อันประกอบไปด้วยอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ หรือแนวปฏิบัติ และใช้ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร สาธกโวหาร เข้ามาเป็นโวหารเสริมเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจได้ง่าย

โวหารการเขียนและความหมายของโวหาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้อธิบายความหมายไว้ในหนังสือ บรรทัดฐานภาษาไทยเล่มที่ 4 ไว้ว่า “โวหารในการเขียน หมายถึง ทำนองหรือลีลาของภาษาที่ผู้ผลิตผลงานใช้ในการเขียน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและความรู้สึกตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่เขียน”

คณาจารย์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “โวหาร หมายถึง ท่วงทำนองในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก ตรงตามความต้องการของผู้เขียน ด้วยลีลาการใช้ภาษาอย่างมีชั้นเชิงและมีศิลปะเหมาะสมกับเนื้อความที่จะเขียน”

วรรณิโสสม ประยูร (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ โวหาร คือการเลือกถ้อยคำอย่างมีศิลป์ มีชั้นเชิง เป็นอย่างดี มีความหมายชัดเจนสละสลวยเหมาะสมกับเรื่องราว เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการ ตลอดจนความรู้ให้กว้างไกลออกไปด้วยโวหารต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ชนิด แต่ละชนิดย่อมเหมาะสมกับเรื่องราวที่แตกต่างกัน”

สรุปได้ว่า โวหารการเขียน คือ การเลือกใช้คำที่มีความหมายชัดเจน มีลีลาสละสลวย ร้อยเรียงเป็นภาษาให้เข้าใจง่าย เขียนด้วยศิลปะอย่างมีชั้นเชิง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาที่ต้องการให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

ชนิดของโวหาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กล่าวว่า มีผู้แบ่งไว้ดังนี้ “ตำราหลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร เรียกลักษณะข้อความแบบหนึ่ง ๆ ว่า โวหาร และแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร ตำราการใช้ภาษา ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงแต่โวหารในการเขียนเรียงความ และแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร ไม่แยกสาธกโวหารและอุปมาโวหารออกไปต่างหาก แต่รวมไว้กับเทศนาโวหาร หนังสืออุเทศภาษาไทย บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ บรรยายโวหาร อธิบายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร”

คณาจารย์มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2559) กล่าวว่า “โวหารในการเขียนโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร อุปมาโวหาร และสาธกโวหาร”

วรรณิโสสม ประยูร (2553) ได้กล่าวว่า “โวหารมี 5 ชนิด แต่ละชนิดย่อมเหมาะสมกับเรื่องราวที่แตกต่างกัน ได้แก่ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร”

สรุปได้ว่า โวหารการเขียน มี 5 ชนิด คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และ อุปมาโวหาร

ลักษณะเฉพาะของโวหารแต่ละชนิด

บรรยายโวหาร

เป็นโวหารที่เขียนบอกเล่า อธิบายลำดับเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น นิทาน ชีวิตประวัติ ตำนาน หรือ บทความ จดหมายเหตุ ตำรา รายงาน ฯลฯ โดยใช้ภาษาที่ง่าย กล่าวถึงเรื่องราวที่เป็นข้อเท็จจริงเหมาะสมกับเวลา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ลักษณะการบรรยายที่ดีจะต้องมีรายละเอียด ลำดับเหตุการณ์ตามเวลา และมุมมองสำหรับประกอบการบรรยาย

พรรณนาโวหาร

เป็นโวหารที่เขียนสอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกคล้อยตาม ซึ่งเป็นาการพรรณนาถึงความสวยงาม ความดี ความรัก ความสุข ความทุกข์ ฯลฯ ด้วยสำนวนภาษาที่ไพเราะ ทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังเกิดอารมณ์และความรู้สึก โดยเห็นภาพพจน์ มุมมองและยังรู้สึกถึงน้ำเสียงได้ด้วย

เทศนาโวหาร

เป็นโวหารที่เขียนอธิบายเชิงชี้แจงให้เข้าใจ หรือมองเห็นประโยชน์ หรือโทษของเรื่องราวที่กล่าวถึง มีลักษณะจูงใจให้คล้อยตามผู้เขียน ซึ่งมีลักษณะเป็นคำแนะนำ สั่งสอน จูงใจ ให้เข้าใจข้อเท็จจริง เข้าใจกระบวนการ และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้

สาธกโวหาร

เป็นโวหารการเขียนที่มีตัวอย่างหรือเรื่องราวประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจและน่าเชื่อถือ โวหารชนิดนี้ต้องอาศัยโวหารอื่นมาก่อนแล้วจึงจะใช้สาธกโวหารประกอบ จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น และมักเป็นโวหารที่กล่าวไว้ตอนท้ายของเทศนาโวหาร หรือบรรยายโวหารตามความเหมาะสม

อุปมาโวหาร

เป็นโวหารการเขียนที่แสดงการเปรียบเทียบหรืออ้างเหตุผลเพื่อให้ข้อความนั้นชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือหรือยอมรับความคิดเห็นนั้น ๆ ดียิ่งขึ้น สำหรับสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบหรือเหตุที่นำมาอ้าง อาจจะมีเหมือนกัน แตกต่างกัน ซ้ำกัน หรือเชื่อมโยงกันก็ได้

วิชากระทู้

วิชากระทู้ หรือ กระทู้ธรรม เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรนักธรรมและธรรมศึกษาของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง มีลักษณะให้เขียนอธิบายพุทธศาสนสุภาษิต เป็นการสังเคราะห์ความรู้ขึ้นมาในมุมมองของผู้เขียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียน มีความจำ มีความเข้าใจในวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น วิชาพุทธประวัติ วิชาธรรมะ วิชาวินัย จนสามารถแนะนำ และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ สอนผู้อื่นได้ โดยอาศัยเทศนาโวหารในการเขียนเป็นหลัก ซึ่งมีรูปแบบเหมือนกับการเขียนเรียงความโดยทั่วไปที่จะต้องมีความน่าสนใจ คำน่า เนื้อหาและบทสรุป และมีความเป็นเอกภาพ แต่วิชากระทู้เน้นจำเพาะเจาะจงให้เขียนในขอบข่ายของพุทธศาสนสุภาษิต อันเกี่ยวข้องกับหลักธรรม และวิธีการปฏิบัติธรรมในศีลธรรม ทางสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงได้กำหนดขอบข่าย โดยแบ่งเป็นหมวด และระดับชั้นเอาไว้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีหลายวัย

การกำหนดหัวข้อ หรือชื่อเรื่องที่จะเขียนนั้นต้องใช้พุทธศาสนสุภาษิตที่เป็นภาษาบาลี และคำแปลที่เป็นภาษาไทย ตามรูปแบบที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงกำหนดมาให้ ซึ่งสุภาษิตที่นำมาเป็นกระทู้บทตั้ง ได้แบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ เช่น หมวดตน หมวดความไม่ประมาท ซึ่งในแต่ละสุภาษิต แม่กองธรรมสนามหลวงได้กำหนดขอบข่ายไว้ โดยแบ่งเป็นนักธรรมและธรรมศึกษา นักธรรมนั้นสำหรับภิกษุสามเณร แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมชั้นเอก ส่วนธรรมศึกษานั้นสำหรับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ระดับละ 3 ชั้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน คือ 1. ธรรมศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นตรี 2. ธรรมศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นโท 3. ธรรมศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นเอก 4. ธรรมศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี 5. ธรรมศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นโท 6. ธรรมศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นเอก 7. ธรรมศึกษาระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปชั้นตรี 8. ธรรมศึกษาระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปชั้นโท 9. ธรรมศึกษาระดับอุดมศึกษาและบุคคลทั่วไปชั้นเอก ฉะนั้น พุทธศาสนสุภาษิตที่จะตั้งเป็นกระทู้ จึงต้องมีเนื้อหาที่ สั้น ยาว ยาก ง่าย ตามระดับชั้นของผู้เรียน

ตัวอย่างสุภาษิตและแนวทางการอธิบาย

อตตา หิ อตตโน นาโถ โภ หิ นาโถ ปโร ลียา

อตตนา หิ สุนฺเตน นาลํ ลภติ ทูลลภํ.(พุทธ) ขุ. ธ. 25/26.

ตนแล เป็นที่พึ่งของตน คนอื่น ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ก็บุคคลมีตนฝึกดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งที่ได้ยาก.

แนวทางการอธิบาย

ตน เป็นที่พึ่งของตนได้อย่างไร

คนอื่น จะเป็นที่พึ่งของเราได้หรือไม่

ที่พึ่ง อันประเสริฐของเรา คืออะไร

ตัวอย่างการอธิบาย

การพึ่งตนเองที่ถูกต้องนั้น พระพุทธเจ้าทรงวางหลักเอาไว้ 3 ประการ คือเว้นจากความชั่ว 1 ทำความดีให้ถึงพร้อม 1 และทำใจของตนให้ผ่องใส 1 ซึ่งก็ได้แก่ การตั้งตนอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา ที่พึ่งนี้สามารถ

จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ที่พึ่งภายนอก เช่น บิดา มารดา ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ทรัพย์สินเงินทอง ฯลฯ 2) ที่พึ่งภายใน คือความดีของตัวเองใจความก็คือ การตั้งตนฝึกฝนอบรมตนให้ตั้งอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา (ลักษณะของการใช้บรรยายโวหาร) เราอาจต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นบ้างในการทำงานการเลี้ยงชีพ เช่น ต้องอาศัยบิดา มารดาเลี้ยงดู อาศัยครูอาจารย์ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ เป็นต้น (สาธกโวหาร) แต่ที่พึ่งเหล่านั้นก็พึ่งได้ชั่วคราว

ส่วนที่พึ่งคือ ความดี ที่ตนได้หมั่นฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในใจตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมเป็นที่พึ่งให้ประสบความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เมื่อฝึกอบรมใจตนให้ยิ่งยวดแล้วย่อมบรรลุถึงพระนิพพานดับทุกข์ทั้งปวงได้ ซึ่งถือว่าเป็นที่พึ่งที่บุคคลได้โดยยาก. (ลักษณะของเทศนาโวหาร)

ดังเช่น เจ้าชายสิทธัตถะที่ได้ทรงใช้พระวิริยะอุตสาหะด้วยพระองค์เองในการแสวงหาความดับทุกข์จนกระทั่งได้บรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันวิสาขบูชา และพระพุทธองค์ยังเป็นที่พึ่งแก่ชนทั้งหลายให้พ้นทุกข์ได้ด้วย (สาธกโวหาร)

พระสงฆ์สาวกผู้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติตามจนละกิเลสได้ จิตใจของท่านก็ผ่องใสปราศจากมลทินทั้งปวง เปรียบเหมือนพระจันทร์วันเพ็ญที่ไร้ซึ่งเมฆหมอกมาบดบัง (อุปมาโวหาร)

ตัวอย่างสุภาชิตและแนวทางการอธิบาย อปมาทวรรค คือ หมวดไม่ประมาท

อปมตตา สติมนโต สุสีลา โทถ ภิกขโว

สุสมานิตสงกปปา สจิตตมนุรกกถ. (พุทธ) ที. มหา. 10/142.

ภิกษุทั้งหลาย! พวกเธอจงเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มีศีลดีงาม ตั้งความดำริไว้ให้ดี คอยรักษาจิตใจของตน.

แนวทางการอธิบาย

ความไม่ประมาทคืออะไร

มีสติ มีศีลดีงาม คอยรักษาจิตใจสำคัญอย่างไร

ตัวอย่างการอธิบาย

ความว่าประมาท แบ่งออกเป็นหลายประเภท คือ 1. ไม่ประมาทในเวลา “วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เรากำลังทำอะไรอยู่” อย่ามัวเมาทำในสิ่งไร้สาระ 2. ไม่ประมาทในวัย อย่าคิดว่าตัวยังเป็น เด็กอยู่ จึงเที่ยวเล่นเพลิดเพลินไปวันๆ หนึ่ง 3. ไม่ประมาทในความไม่มีโรค อย่าคิดว่าเราจะแข็งแรงอยู่อย่างนี้ตลอดไป ถ้ากรรมชั่วในอดีตตามมาทันอาจป่วยเป็นโรค ไม่สบายเมื่อไรก็ได้ เพราะฉะนั้นในขณะที่สุขภาพยังดีอยู่นี้ ต้องรีบชวนช่วยสร้างความดีให้เต็มที่ 4. ไม่ประมาทในชีวิต อย่าคิดว่าเรายังมีชีวิตอยู่สุขสบายดี เราจะยังมีชีวิตอยู่อีกนาน เพราะจริง ๆ แล้วเราอาจจะตายเมื่อไรก็ได้ จึงเร่งรีบชวนช่วยในการละความชั่ว สร้างความดีและทำจิตใจให้ผ่องใสอย่างเต็มที่ทุกรูปแบบ ทุกโอกาส 5. ไม่ประมาทในการทำงาน จะทำงานทุกอย่างที่มาถึงมือให้ดีที่สุด ทำอย่างทุ่มเทไม่อ้อมมือ ทำงานไม่ให้คั่งค้าง ไม่ทอดทิ้ง ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง 6. ไม่ประมาทในการศึกษา จะชวนช่วยหาความรู้อย่างเต็มที่ อะไรที่ควรอ่านควรท่องก็จะรีบอ่านรีบท่องโดยไม่แชะเชื่อน ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาหาความรู้ ซึ่งจะเป็นกุญแจไขปัญหาชีวิต 7. ไม่ประมาทในการปฏิบัติ

ธรรม จะปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอไม่ย่อท้อ การปฏิบัติธรรมนั้น ทำให้เกิดความสุขแก่ตนทั้งโลกนี้และโลกหน้า และเป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่ทำให้เราสามารถบรรลุเป้าหมายอันสูงสุดแห่งชีวิต คือนิพพาน

การมีสติ มีศีลดีงาม คอยรักษาจิตใจคือคนไม่ประมาท เพราะคนที่ประมาทเป็นเหมือนกับคนที่ตายแล้ว ทุกคนมีใจเป็นใหญ่ เป็นประธาน มีใจเลิศประเสริฐ เมื่อรักษาใจให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมความดีงามแล้ว ก็ได้ชื่อว่า รักษากาย และวาจาด้วย

วิธีการเขียนเรียงความวิชาการระบุโดยใช้โวหารการเขียน

การเขียนเรียงความในชั้นเอกนี้ มีข้อกำหนดว่า จะต้องตัวบรรจงเว้นบรรทัด จำนวน 4 หน้ากระดาษ ต้องใช้พุทธศาสนสุภาษิตเป็นโจทย์ มีสุภาษิตเชื่อมไม่น้อยกว่า 3 สุภาษิต ให้เขียนตามลำดับการเขียนระบุธรรม ธรรมศึกษาชั้นเอก ระดับประถมศึกษา ดังนี้

1. เขียน สุภาษิตบทตั้ง - พร้อมคำแปล กลางหน้ากระดาษ
2. เขียน “บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความ.....สืบต่อไป” (ย่อหน้าตามรูปแบบ)
3. เขียน อธิบายสุภาษิตบทตั้ง 8-10 บรรทัด โดยใช้เทศนาโวหาร ประกอบด้วยบรรยายโวหาร เพื่ออธิบาย ถึงความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ วิธีการปฏิบัติ โดยละเอียด แสดงเหตุผลจากการปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติได้แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์อะไรบ้าง ถ้าไม่ปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลเสียอย่างไร อาจจะใช้อุปมาโวหารในการยกตัวอย่างจากพุทธประวัติ หรือข่าวสารประจำวัน นิทาน เข้ามาประกอบก็ได้ และใช้สาธกโวหาร ในการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างก็ได้ (ในส่วนของเนื้อหาให้ต่อเนื่องกันตลอดทั้งเรื่อง) ก่อนเชื่อมสุภาษิตต้องกล่าวถึงเนื้อหาในสุภาษิตที่จะเอามาเชื่อมก่อนเล็กน้อย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาที่การอ้างอิง (ย่อหน้าตามรูปแบบ)
4. เขียน บอกที่มาสุภาษิตเชื่อมที่ 1 ที่เราเตรียมมา (ท่องเตรียมไว้) จะต้องบอกนามคัมภีร์ที่มาจากพระไตรปิฎก “สมดังสุภาษิตที่มาใน.....ว่า”
5. เขียน สุภาษิตเชื่อมที่ 1 /พร้อมคำแปล ไว้กลางหน้ากระดาษ
6. เขียน อธิบายสุภาษิตเชื่อม 1 ให้สอดคล้องกับสุภาษิตก่อนหน้า บอกความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ ของสุภาษิตนี้ที่สอดคล้องกับเรื่อง เนื้อหาต่อเนื่องจากข้อที่ 3 ประมาณ 8-10 บรรทัด (ย่อหน้าตามรูปแบบ)
7. เขียน บอกที่มาสุภาษิตเชื่อม 2 เราเตรียมมา (ท่องเตรียมไว้) จะต้องบอกนามคัมภีร์ที่มาจากพระไตรปิฎก “สมดังสุภาษิตที่มาใน.....ว่า”
8. เขียน สุภาษิตเชื่อม 2 /พร้อมคำแปล ไว้กลางหน้ากระดาษ
9. เขียน อธิบายสุภาษิตเชื่อม 2 ให้สอดคล้องกับสุภาษิตก่อนหน้า บอกความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ ของสุภาษิตนี้ที่สอดคล้องกับเรื่อง เนื้อหาต่อเนื่องจากข้อที่ 6 ประมาณ 8-10 บรรทัด (ย่อหน้าตามรูปแบบ)
10. เขียน บอกที่มาสุภาษิตเชื่อม 3 เราเตรียมมา (ท่องเตรียมไว้) จะต้องบอกนามคัมภีร์ที่มาจากพระไตรปิฎก “สมดังสุภาษิตที่มาใน.....ว่า”

11. เขียน สุภาชิตเชื่อม 3 /พร้อมคำแปล ไว้กลางหน้ากระดาษ
12. เขียน อธิบายสุภาชิตเชื่อม 3 ให้สอดคล้องกับสุภาชิตก่อนหน้า บอกความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ ของสุภาชิตนี้ที่สอดคล้องกับเรื่อง ประมาณ 8-10 บรรทัด (ย่อหน้าตามรูปแบบ) ประมาณ 8-15 บรรทัด
13. เขียน สรุปความประมาณ 3-5 บรรทัด โดยใช้ใจความหลักจากสุภาชิตต้นเป็นแกน ให้สุภาชิตที่เชื่อมเข้ามาเป็นข้อสนับสนุน ให้เห็นชัดตามแนวทางสุภาชิตต้น ว่า อะไรควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติ ดีหรือไม่ดีอย่างไร เขียน ต่อท้ายบทสรุปว่า “สมดังพุทธศาสนสุภาชิตที่ยกขึ้นเป็นนิกเขปบทเบื้องต้นว่า” (ย่อหน้าตามรูปแบบ)
14. เขียน สุภาชิตบทตั้งพร้อมคำแปล ไว้กลางหน้ากระดาษ
15. เขียน จบกระหู่ด้วยคำว่า “มีนียดังพรรณนามาด้วยประการฉะนี้”

สรุป

การใช้โวหารการเขียน ในการเรียนวิชาการหู่ ก็เพื่อนำความรู้ความเข้าใจที่ศึกษาเล่าเรียนมาแสดงออก ฝึกการใช้ภาษา และการเชื่อมโยงความคิด ด้วยการใช้คำในภาษาไทยมาเรียบเรียงให้เกิดความสละสลวย โดยอาศัยเทศนาโวหารเป็นหลัก ชี้แจงให้เห็นความชัดและวิธีการละความชัดนั้น ชี้ให้เห็นคุณงามความดี และวิธีประกอบกรรมดี ใช้สาธกโวหารเพื่อยกตัวอย่างให้เห็นผลของการทำความชัด และผลแห่งการทำความดี จนสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด หลักธรรม ข้อคิด และประสบการณ์ ต่าง ๆ ได้บริบูรณ์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชนได้ง่าย ส่งผลให้ผู้คนได้เข้าใจธรรมและนำไปประพฤติปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดความสุขความเจริญแก่ตนเองและชาติบ้านเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงจะรักษาและสืบทอดสถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ไว้ให้ลูกหลานต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 5 กระบวนการคิดและการเขียนร้อยแก้ว**. กรุงเทพมหานคร : สกสค.ลาดพร้าว.
- คณะสงฆ์และรัฐบาล. (2557). **หลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นเอก ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2557**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. (2559) **ภาษากับการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณิ โสมประยูร. (2553). **เทคนิคการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท ยูแพดอินเตอร์ จำกัด.สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. (2561). **ขอข่ายการเรียนการสอนและการออกข้อสอบธรรมศึกษา**. มปท.